

Mykhailo Murashkin

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro, Ukraine)

Quasi-transcendent and immediacy of the HIGHER state of consciousness

The aim of the research is to clarify and shed light on such concepts as "quasi-transcendent" and "immediacy" of the HIGHER state of consciousness as compensatory enlightenment. The author shows the importance and significance of the connection between the quasi-transcendent and the direct as characteristics of one particular phenomenon of human mental life, the HIGHER state of consciousness as a compensatory enlightenment. The immediacy of the other within man himself is considered, the other that regulates and purifies, which is reflected in the thoughts of postmodernists. The methodology of acquiring new knowledge is based on a comparative research method. Different human states and different understandings of the "quasi-transcendent" and "immediate" in religious-mystical culture and in the modern philosophy of postmodernism were considered. "Quasi-transcendence" and "immediacy of another" can be understood as another person who has a completely different worldview, completely different natural properties, and can be understood as a certain state of man. Depending on this, the research methodology should be different. The scientific novelty is that for the first time such a phenomenon of human nature as the HIGHER state of consciousness, its compensatory enlightenment is considered. Modern philosophy of postmodernism captures the recognition of a person's own other within himself, which can be an important subject of study. Quasi-transcendence and the immediacy of the other in postmodernism are understood differently. This is another person who has a completely different worldview, which can not be understood. But this is the HIGHEST state of consciousness of man himself, the state of his special "I", when all unnecessary actions stop. In postmodernism, this state is called differently. It is shown that postmodernism operates with an understanding of the categories of "quasi-transcendent and" and "immediacy of the other" not only as "another person", but also as a certain state of man, the state of the HIGHER. Conclusions. It has been found that the HIGHER state of consciousness is presented in postmodernism as the inner recognition of one's own other within oneself, can be understood as compensatory enlightenment, which is an integral phenomenon of human nature. A HIGHER state of consciousness ceases all unimportant activity. Because of this there is a process of purification from outdated, outdated thoughts and feelings. Purification is due to the fact that there are compensatory mechanisms of the psyche that are inherent in human nature, which are able to renew mental processes. The concepts of "quasi-transcendence" and "immediacy" look like properties-characteristics of the same state of consciousness.

Keywords: *quasi-transcendence, immediacy, otherness, higher state, consciousness, religion, mysticism, culture, postmodernism*

Михайло Мурашкін

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ (Дніпро, Україна)

Квазітрансцендентне і безпосередність ВИЩОГО стану свідомості

Метою дослідження є з'ясування і освітлення таких понять як «квазітрансцендентне» і «безпосередність» ВИЩОГО стану свідомості як компенсаторного осяяння. Автор вияв важливості і значимості зв'язку квазітрансцендентного і безпосереднього як характеристик одного конкретного явища психічного життя людини, ВИЩОГО стану свідомості як компенсаторного осяяння. Розглядається безпосередність іншого всередині самої людини, того іншого який регулює і очищує, що відображено в роздумах постмодерністів. Методологія отримання нових знань ґрунтується на компаративному методі дослідження. Розглядалися різні стани людини і різне розуміння «квазітрансцендентного» і «безпосереднього» в релігійно-містичній культурі і в сучасній філософії постмодернізму. «Квазітрансцендентність» і «безпосередність іншого» можуть розумітися як інша людина яка має зовсім інший світогляд, зовсім інші природні властивості, а можуть розумітися як певний стан людини. В залежності від цього методологія дослідження повина бути різною. Наукова новизна полягає в тому, що вперше розглядається такий феномен людської природи, як ВИЩИЙ стан свідомості, її компенсаторне осяяння. Сучасна філософія постмодернізму фіксує визнання людиною власного іншого всередині себе, що може бути важливим предметом дослідження. Квазітрансцендентність і безпосередність іншого в постмодернізмі розуміються по-різному. Це і інша людина, яка має абсолютно інший світогляд, яку ніяк не зрозуміти. Але це і ВИЩИЙ стан свідомості самої людини, стан її особливого «я», коли зупиняються всі непотрібні дії. В постмодернізмі цей стан називають по-різному. Показано, що постмодернізм оперує розумінням категорій «квазітрансцендентного і» і «безпосередність іншого» не тільки

як «інша людина», але і як певний стан людини, стан ВИЩОГО. Висновки. З'ясовано, що ВИЩИЙ стан свідомості представлений в постмодернізмі як внутрішнє визнання людиною власного іншого всередині себе, може розумітися як компенсаторне осяяння, що є невід'ємним феноменом природи людини. ВИЩИЙ стан свідомості припиняє усіялку неважливу діяльність. Через це йде процес очищення від застарілих, відживших своє думок і почуттів. Очищення йде в зв'язку з тим, що існують компенсаторні механізми психіки які притаманні самій природі людини, які здатні оновлювати психічні процеси. Поняття «квазітрансцендентність» і «безпосередність» виглядають як властивості-характеристики одного і того ж стану свідомості.

Ключові слова: квазітрансцендентність, безпосередність, ініційність, вищий стан, свідомість, релігія, містика, культура, постмодернізм

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями зводиться до того, щоб знайти, встановити і довести зв'язок безпосередності ВИЩОГО стану свідомості з квазітрансцендентним.

Проблема зводиться до того, щоб довести, що категорії квазітрансцендентне і ВИЩИЙ стан свідомості з її безпосередністю пов'язані, відображають природу людини представлену в релігійно-містичній культурі і мистецтві. Встановлені зв'язки дадуть можливість вписати квазітрансцендентне і безпосередність Вищого стану свідомості в категоріальний апарат філософії свідомості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій в яких започатковано розв'язання даної проблеми показує можливість розкрити і довести, що квазітрансцендентність і безпосередність ВИЩОГО стану свідомості пов'язані. Так з'ясовано і вже встановлено, що «людина починає усвідомлювати себе як частину іншого, більш Високого, Величю, Абсолютного» (Колодний, 2020, с. 17) прибуваючи у свідомості стану ВИЩОГО, властивістю якого є безпосередність. А «квазітрансцендентне знання – це знання, що видається абсолютним» (Ваганян, 2003, с. 186). Тобто мова йде про абсолютність як квазітрансцендентного так і ВИЩОГО з характеристикою безпосередності.

Ціль (постановка завдання) довести, що безпосередність ВИЩОГО стану свідомості вписується в квазітрансцендентне.

Для цього треба розкрити умови через які категорії квазітрансцендентне і ВИЩИЙ стан свідомості зі своєю безпосередністю пов'язані між собою, відображають природу людини представлену в релігійно-містичній культурі і мистецтві. Постановка завдання зводиться до того, щоб знайти основи за якими відкривається можливість зв'язати і вписати безпосередність ВИЩОГО стану свідомості в квазітрансцендентне, а в цілому в категоріальний апарат філософії свідомості.

Виклад основного матеріалу слушно почати з розгляду особливостей категорії

«квазітрансцендентне». Помітимо, що тут дух виступає як «самодостатня сутність (субстанція)» (Халапсис, 2017, с. 265).

З приводу квазітрансцендентного і трансцендентного можна казати, що в цих словах, які відображають певні явища, присутнє слово «транс». Транс – це певний стан людини. Тобто можна говорити, що намічається положення за яким і «квазітрансцендентне» і «безпосередність ВИЩОГО стану свідомості» відображають певний стан людини, через що намічається їх зв'язок.

Квазітрансцендентне – це лише на вигляд трансцендентне, на вигляд транс. Квазітрансцендентне в певному окремому розумінні може бути трансцендентним, може бути трансом. Адже транс буває різний. Коли виникає транс то «свідомість зберігає активність» (Забіяко, 2009, с. 999). Тобто продукуються ментальні асоціативні образи, зберігається стан концентрації на тих чи інших об'єктах. Але при активній свідомості, при загостреній свідомості, коли присутня пильність і ясність, виникає стан ПРИПИНЕННЯ, або іншими словами стан ВИЩОГО. При цьому стані продукування ментальних асоціативних образів може і не відбуватися. Але зберігається стан концентрації.

Такі ствердження, що «квазітрансцендентне – це трансцендентне в якомусь окремому розумінні або трансцендентне тільки на вигляд» (Ваганян, 2003, с. 186) може підштовхнути нас розуміти так і ВИЩИЙ стан свідомості як компенсаторне осяяння, розуміти як квазіявище. Але так чи інакше це конкретне явище, конкретний прояв людської психіки, який фіксується в культурі як трансцендентне, містичне, де «принцип трансцендентності тісно пов'язаний з принципом містичності» (Колодний, 2020, с. 61).

Але все таки стверджується, що «квазітрансцендентне знання трансцендентне лише до тієї міри, до якої воно таким здається, але не трансцендентне абсолютно» (Ваганян, 2003, с. 186). Таке ствердження не може торкатися компенсаторного осяяння як конкретного прояву психічного життя людини яке фіксується в культурі як трансцендентне, містичне. Тут «не

трансцендентне абсолютно» (Ваганян, 2003, с. 186) не відповідає дійсності. Про компенсаторне осяяння тільки і говориться як про абсолютно трансцендентне.

Є посилення на те, що «репрезентація є квазітрансцендентною тому, що все знання починається з досвіду, а досвід завжди опосередкований, і таким чином ми ніколи не знаємо або ніколи не впевнені ніби ми знаємо те-що-в-собі» (Ваганян, 2003, с. 186). Такі судження правельні. Але вони не відповідають дійсності по відношенню до компенсаторного осяяння. Компенсаторне осяяння можна вважати досвідом неопосередкованим. Тому про нього нічого конкретного не можна сказати. Отже досвід не завжди опосередкований. Досвід можна класифікувати. Він буває різний. Досвід компенсаторного осяяння неопосередкований. Це по-перше. А по-друге, в нашому випадку знання про трансценденції, можуть відображати дійсність. І дійсно «ми лише знаємо те-що-для-себе. Але це не означає, що ми не знаємо нічого» (Ваганян, 2003, с. 186). Тобто ми обов'язково якоюсь мірою відображаємо дійсність як вона є. І ВИЩІЙ стан свідомості як компенсаторне осяяння, яке б воно суб'єктивне не було, ми всерівно відображаємо як воно є в дійсності.

Те що ми сприймаємо дійсність з деякими порушеннями «не означає, ніби феноменальний світ є блідою копією ноуменальної сфери, що все знання – ілюзорне» (Ваганян, 2003, с. 186). Навіть саме суб'єктивне знання не є ілюзорним. Адже воно відображає певні процеси. ВИЩІЙ стан свідомості як компенсаторне осяяння – це певні конкретні процеси психічного життя людини. І це можна фіксувати. І це не є ілюзія. Їх можна фіксувати за допомогою таких абстракцій як трансцендентне, як містичне. Цим і займається релігійно-містична культура, займається філософська антропологія, яка фактично в своїх знаннях відображає ті процеси які проходять в психічному житті людини, додаючи при цьому певні явища які здійснюються об'єктивно.

Отже, в нашому випадку розглядаючи квазітрансценденції і безпосередності, все зводиться до того, що існує певний реальний феномен ВИЩІЙ стан свідомості як компенсаторне осяяння, феномен який існує в дійсності психічного життя людини і який значиться в культурі як квазітрансцендентне, трансцендентне, містичне апофатичного містицизму. Тобто «існує субстрат для нашого знання, бо інакше ми не змогли б знати феномени, й таким чином щось таке, що не є річчю, щось інше є завжди під стертим текстом, водночас будучи умовою можливості для рефлексії та рефлексивності: завжди є амальгама на внутрішньому боці дзеркала, без якої дзеркало

не було б дзеркалом, бо лише завдяки їй дзеркало віддзеркалює» (Ваганян, 2003, с. 186). Відносно ВИЩОГО стану свідомості як компенсаторного осяяння віддзеркалюється багатозначність в якій можна зафіксувати деякі конкретні властивості-характеристики. В силу того, що предмет наших досліджень доволі суб'єктивне явище, то існують розбіжності тих властивостей-характеристик які характеризують компенсаторне осяяння. Але ці розбіжності узагальнюються в таких категоріях як квазітрансцендентне, трансцендентне, містичне.

Суб'єктивність феномену який ми розглядаємо потребує долучити до наших роздумів таку категорію як «алтерність».

Алтерність. Алтерність – це коли в межах замкненої системи щось контролюється, відокремлюється або просто протиставляється. Тобто це ВИЩЕ. ВИЩІСТЬ у межах замкнутої системи.

Людство можна вважати замкненою системою, яка відрізняється від усього іншого, від високорозвинених тварин і взагалі від природи. У цій системі одна людина може повністю не розуміти іншу. Радикальний націоналіст, нацист або расист може взагалі не розуміти інтернаціоналіста. Тому купка нацистів або расистів може проводити геноцид того чи іншого народу. Коли немає розуміння іншої людини, то ця інша людина стає для нациста або расиста бездушним предметом, який треба використовувати як заманеться, не враховуючи ніяких потреб. Така сама історія і з релігійною людиною. Релігійна людина може пережити стан компенсаторного трансю як священне, сакральне, пов'язуючи це переживання з певною релігійною традицією. З традицією індуїзму, буддизму, християнства або мусульманства. Але ця людина інша. Її можуть не розуміти. Не розуміють ті, хто ніколи в своєму житті не відчував стану компенсаторного трансю, і для деякого священне або сакральне не існує. Ця людина може бути невіруючою або віруючою. Віруюча людина може зовсім не переживати вищих, особливих станів свідомості, не переживати якихось особливих компенсаторних станів. І тому для неї священним залишається лише те, що виконує певний ритуал, виконує маніпуляції якогонебудь обряду. Якщо людина не виконує цього або виконує інші обрядові маніпуляції, то вона незрозуміла і її дії ганебні. Інший – це той, хто робить інші обрядові дії, не ті ритуальні маніпуляції. А те, що ця людина в своєму суб'єктивному житті пережила вищі стани свідомості, пережила компенсаторний трансю як священне, нікого не цікавить. Не цікавить тих, такого, не переживав у своєму житті. І для них Бог – це певний комплекс зовнішніх

маніпуляцій. Святе Письмо для них – це набір певних правил. А те, що ці правила треба розуміти символічно, бо вони – багатозначні, аж ніяк не сприймається. Кінцевий результат таких взаємодій – одна людина ніяк не сприймає іншу людину та її Бога. Хоча за логікою речей Бог – це абсолютний початок. Він Один, Єдиний і тому – однаковий для всіх народів, для всіх націй. Таке ніяк не сприймається. А такий Бог виступає як містечковий, для однієї якоїсь нації. А отже, цей Бог – задля інтересів цієї нації.

Коли Ісус Христос каже, що перед тим, як був Авраам, Він Є, то це обурює іудеїв. Коли людина стверджує «Я Є», то це – певний стан утвердження себе, утвердження своїх спонукань, думок, почуттів, і це може привести до компенсаторного стану як священного, привести до того ВИЩОГО, про якого каже постмодерн. Крім того, усвідомлення себе, спостереження і споглядання себе, пильнування за собою ми можемо бачити у Святому Письмі: Ведах, Авесті, Трипітаці, Дао де цзін, Торі, Біблії, Корані. Однак це може побачити людина, яка доторкнулася своїм досвідом до компенсаторного трансю як священного, зафіксувала в собі ВИЩОГО, про якого каже постмодерн. Така людина в словах Ісуса Христа про те, що Він Є перед тим, як був Авраам, не побачить ніяких протиріч. А те, що тут порушений часовий інтервал, бо Авраам жив задовго до того, як народився Ісус Христос, то це ніяк не порушує істин. Адже Святе Письмо – це тексти символічні і багатозначні, казкові. А твердження «Я Є» – це певна психічна дія (психотехніка), фіксація свого існування, практика реалізації вищого стану. Про це говорить, наприклад, брахманізм джнана-йоги. Для кожного, яким би шляхом він не йшов, дверима в реальність є відчуття «Я Є» (Нисаргадатта, 2013, с. 485-687). Через осягнення повного значення «Я Є» і вихід за його межі до його джерела можливо реалізувати вищий стан (Нисаргадатта, 2013, с. 485-687). Про свідчення, спостереження і споглядання, про пильнування себе говорить Святе Письмо різних вірувань. Такий факт дає можливість стверджувати обов'язковість певних правил для всіх релігій. Веди кажуть про оживлення життєвих сил і високих сил людиною, яка пильнує (Ригведа, 1989, с. 258–292, Мандала III, 3:7). Авеста теж шанує людину, яка пильнує (Авеста, 1997, с. 313, Яшт: Михрйшт 10:119). Трипітака теж вказує, що людина має слідкувати за своїми думками (Дхаммапада, 2005, с. 33–131; Дхаммапада, 23. Слон 8:327), схвалює Людину, яка пильнує (Дхаммапада, 2005, с. 33–131; Дхаммапада, 2. Бдительность 10:30). Дао де цзін теж мовить про обачливість, незануреність людини (Дао дэ цзін, 2001, с. 464–465; с. 26).

Тора взагалі каже, що Всесильний – свідок (Тора, 2005, с. 1–190, Брейшит, Ваецэ 31:50). Біблія говорить про те, що Ісус Христос сам свідчить про себе (Біблія, 2011, с. 1116-1138; Ін 8:18), про те, що треба постійно спостерігати за собою (Біблія, 2011, с. 1116-1138, Лук 17:3). Коран теж мовить про свідчення від Бога, коли людина має ясне знамення (Коран, 1990, с. 187, Сура 11, Худ 20:17).

Алтерність Гегеля – це коли «інший» протиставляється «я». «Інший» заперечує «я» певної людини. «Я» впізнає себе в іншому, однак впізнає себе поза собою. Священне залишається, хоча і оголошено смерть Бога, що ніяк не закриває питання радикальної алтерності, а також трансцендентності, бо ж розуміння радикальної алтерності й трансцендентності – ширше за простір релігійної культури. Священне як таємнича священна сила може торкатися і розглядатися як релігійний містицизм і як містицизм поза релігією, а також розглядатися як певний прояв людського позасвідомого. Слово «таємниче» у сполученні «таємнича священна сила» вказує на те, що ця священна сила з'являється в людині невідомо відкіля і через невідомі причини.

Дослідники постмодерністської культури відмічають, що «алтерність, яка скрізь супроводжує знання-для-себе реального, є профілактичною для абсолютистського поняття знання» (Ваганян, 2003, с. 186). Але профілактичність можна віднести не тільки для абсолютистського поняття знання. Профілактичною є сама природа алтерності. Адже алтерність є Інший, стан Іншого або Вищий стан свідомості як компенсаторне осяння. А компенсаторне осяння є за своєю природою профілактика яка залишає істинне в людині і припиняє непотрібні дії. Цей профілактичний процес супроводжує не просто «знання-для-себе реального» (Ваганян, 2003, с. 186), а супроводжує процес зникнення непотрібного, неістинного знання. А ці процеси можна фіксувати через негативність. Тут не просто «негативність робить можливою позитивність знання, постійно вимагаючи заново постулювати те, що вже постульоване, у світлі того, що не постульоване, у світлі іншого» (Ваганян, 2003, с. 186), а виступає реальним станом людини, станом через який припиняються взагалі усілякі дії. Фіксація цих процесів є вже знання в знаках.

«Отже, квазітрансцендентне знання – це знання, що видається абсолютним, бо воно включає в себе те, чого воно не говорить, а те, чого воно не говорить, є тим, що перешкоджає йому бути абсолютним» (Ваганян, 2003, с. 186). ВИЩИЙ стан свідомості як квазітрансцендентне, як компенсаторне осяння включає в себе те,

чого воно не говорить. Тут не можна передати ту повноту яка вміщується в компенсаторне осяяння.

Знання відображає об'єктивну реальність, але самою цією реальністю не є. Можна сказати, що «усе знання є насправді – або на вигляд, або в певному розумінні – квазітрансцендентним, реальною репрезентацією речі-в-собі» (Ваганян, 2003, с. 186). Хоча не можна сказати, що знання про певні речі зовсім не відображають ці речі. Отже, і ВИЩИЙ стан свідомості або компенсаторне осяяння вгадується своїми певними властивостями-характеристиками.

Висновок. Умова через яку категорії квазітрансцендентне і безпосередність ВИЩОГО стану свідомості зв'язані, є те, що і квазітрансцендентне і безпосередність ВИЩОГО стану свідомості розглядаються як певні конкретні стани людини. Квазітрансцендентне як певний вид трансю цінується. Людина цінує цей свій стан і говорить про нього як про священне, ВИЩЕ, яке має властивість безпосередності. Безпосередність ВИЩОГО стану свідомості є в природі людини як компенсаторне осяяння

яке припиняє неважливі дії людини, що представлено в релігійно-містичній культурі і мистецтві. Отже ВИЩИЙ стан свідомості, або компенсаторне осяяння може мати таку назву як стан Припинення.

Гетерологія розглядає Іншого, як ВИЩИЙ стан свідомості. Якщо цей Інший в гетерології є ВИЩИЙ стан свідомості, то мова йде про трансцендентне, про певну суб'єктивну реальність як безпосередність. Але коли ми ведемо розмову і формуємо знання про цю суб'єктивну реальність як безпосередність, то це знання починається з досвіду. Але відомо, що досвід завжди опосередкований. Тому трансцендентність яка притаманна стану Іншого, як ВИЩОМУ стану свідомості стає квазітрансцендентністю, тобто трансцендентністю тільки на вигляд. Адже ця трансцендентність як досвід опосередковується. Таким чином ми також можемо пов'язати квазітрансцендентність з гетерологією, якщо для дослідження ми беремо Іншого як ВИЩИЙ стан людини і формуємо про цей стан знання.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Авеста. Авеста в русских переводах (1861–1996). Санкт-Петербург: Журнал «Нева». РХГИ. 1997. 480 с.
 Библия. Книга Священного Писания Ветхого и Нового Завета. Москва: Российское библейское общество. 2011. 1431 с.
 Библия. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. Рим: Видавництво отців Василіан «Місіонер». 2007. 350 с.
 Ваганян Н. Квазітрансцендентне (Quasi-transcendental). Енциклопедія постмодернізму. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи». 2003. С. 307.
 Дао дэ цзин. Люйши Чуньцю (Весны и осени господина Люя). Дао дэ цзин. Москва: Мысль. 2001. 525 с.
 Дхаммапада. Москва: ООО «Издательский дом «София». 2005. 192 с.
 Забияко А. П. Транс. В Энциклопедия эпистемологии и философии науки. Москва: «Канон» РООИ «Реабилитация». 2009. С. 999.
 Колодний А. Феномен релігієзнавства. Монографія. Київ: Інтерсервіс. 2020. 248 с.
 Коран. Москва: Издательско-полиграфическая фирма «АНС-Принт» Ассоциации «Новый стиль». 1990. 728 с.
 Нисаргадатта Махарадж. Я есть То. Москва: ИД «Ганга». 2013. 704 с.
 Ригведа: Мандалы I-IV. Москва: Наука. 1989. 767 с.
 Тора, с переводом на русский язык. Издательство Феор. 2005. 1396 с.
 Халапсис А. В. Зеркало Клио: Метафизическое постижение истории: монография. Днепр: Середняк Т.К. 2017. 380 с.

REFERENCES

- Avesta. Avesta v russkikh perevodakh (1861–1996) [Avesta. Avesta in Russian Translations (1861-1996)]. (1997). Sankt-Peterburg: Zhurnal «Neva». RKHGI.
 Bibliya. Kniga Svyashchennogo Pisaniya Vekhogo i Novogo Zaveta [Bible. Book of Holy Scripture of the Old and New Testaments]. (2011). Moskva: Rossiyskoye bibleyskoye obshchestvo.
 Bibliya. Svyate Pys'mo Staroho ta Novoho Zavitu [Bible. The Holy Scriptures of the Old and New Testaments]. (2007). Rym: Vydavnytstvo ottsiv Vasylian «Misioner».
 Dao de tszin (2001). Lyuyshi Chun'tsyu (Vesny i oseni gospodina Lyuya) [Lushi Chunqiu (Spring and Autumn of Mr. Liu)]. Dao de tszin. Moskva: Mysl'.
 Dkhammapada [Dhammapada]. (2005). Moskva: ООО «Izdatel'skiy dom «Sofiya».
 Khalapsis, A.V. (2017). Zerkalo Klio: Metafizicheskoye postizheniye istorii [Clio's Mirror: Metaphysical Comprehension of History]. Monografiya. Dnepr: Serednyak T.K.
 Kolodnyy, A. (2020). Fenomen relihiyeznavstva [The phenomenon of religious knowledge]. Monografiya. Kyiv: Interservis.

- Koran [Koran]. (1990). Moskva: Izdatel'sko-poligraficheskaya firma «ANS-Print» Assotsiatsii «Novyy stil'».
- Nisargadatta, Makharadzh. (2013). Ya yest' To [I am That]. Moskva: ID «Ganga».
- Rigveda: Mandaly I-IV [Rig Veda: Mandalas I-IV]. (1989). Moskva: Nauka.
- Tora, s perevodom na russkiy yazyk [Torah, with translation into Russian]. (2005). Izdatel'stvo Feor.
- Vahanyan, N. (2003). Kvazitranstsendentne (Quasi-transcendental) [Quasi-transcendental. The Encyclopedia of Postmodernism]. In Entsyklopediya postmodernizmu. Kyiv: Vyd-vo Solomiyi Pavlychko «Osnovy».
- Zabiyako, A. P. (2009). Trans [Trance]. In Entsiklopediya epistemologii i filosofii nauki. Moskva: «Kanon» ROOI «Reabilitatsiya».

Murashkin Mykhailo

D.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0001-7656-664X>, michailmurashkin@gmail.com

Стаття надійшла / Article arrived: 02.10.2021

Схвалено до друку / Accepted: 29.10.2021